

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pire, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

inzerati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inzerat na celi strani 32 K, na $\frac{1}{2}$ strani 16 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{8}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 14.

V Ljubljani, 31. julija 1900.

Leto XVII.

Obseg: Obiranje sadja. — Prasičja rdečica. — Odstavljanje žrebet. — Reja koz. (Konec) — Razne napake sira. — Streljanje proti toči. — Rojenje čebel in čebelni roji (Dalje.) — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene — Inzerati.

Obiranje sadja.

Kadar je sadje živahno barvano in popolnoma razvito, se prične zadnje delo pri sadnih drevesih, namreč obiranje sadja, in čim večja sta bila trud in skrb med letom, tem večje bode plačilo in tem obilnejša žetev.

Vender je čas dozorevanja pri jesenskih in zimskih plemenih različen. Zimsko sadje se navadno obira vinotoka meseca, uživati pa je je mogoče šele pozneje, kadar je popolnoma obležano, kar se pri različnih plemenih ne zgodi zmeraj v enakem času. Torej razločujemo pri zimskih plemenih dvojen čas zrelosti, prvi za obiranje, drugi za uživanje sadja; pri poletnih in jesenskih plemenih pa je zrelo obrano sadje tudi takoj užitno; zategadelj se mora takšno sadje obrati kakih osem dni pred dozorenjem, ako je hočemo razpošiljati.

Da pa povišamo vrednost sadja in da je moremo dolgo časa hraniti, ni samo treba, da je oberemo v pravem času, ampak to se mora zgoditi kolikor mogoče skrbno in v redu, na kar se, žal, vse premalo pazi.

Za obiranje je pa treba različnega orodja, katero je treba priskrbeti v pravem času.

V prvi vrsti je treba krajših in daljših lestev

(lestvic), in sicer za starejša drevesa lestvenih kozlov, kakeršnega kaže pod. 54. Take kozle si lahko vsakdo sam napravi. Za mlajša drevesa pa se priporočajo povsodi znane samostojne lestve.

Čeprav je najbolje, da se vsak sad odtrga z roko, in sicer tako, da se pri jabolkah sad zasuče, pri hruškah pa privzdigne, vender ni mogoče vsak sad doseči, torej je potrebno, da se pri tem poslužimo takozvanih obiračev. Teh pa je mnogo in različnih sestav, bolj ali manj rabnih.

Na vinarski in sadjarski šoli v Mariboru je pisatelj teh vrst sestavil nov obirač (pod. 55.), ki se je zaradi svojih prednostij pripoznal za najbolj pripravnega in rabnega.

Po posredovanju omenjenega stane komad — brez droga — 2 K, kdor pa si hoče naročiti samo pletenino, dobi jo za 80 h pri g. Frančišku Hellerju, vrvarskem mojstru v Mariboru. Tega obirača ni treba — kakor vse druge — vsakokrat izprazniti in je tudi vsako poškodovanje sadja izključeno. Posebno pa je njega prednost pripoznanja vredna tam, kjer goste veje ovirajo kretanje.

Pri orodju za obiranje sadja je potreben jerbas, v

Soa 3.
Podoba 56.

Soa 4.
Podoba 57.

Soa 5.
Podoba 58.

kterega se sadje polaga. Posebno pripravi so jerbasi, ki so znotraj mehko podloženi; vender še boljšo pripravo kaže podoba 56. Ta je napravljena iz slične pletenine, kakor spodnji del obirača, ter ima privezan kavelj, s katerim se lahko obesi na vejo ali na lestvo. Dalje ima tudi vrstico, s katero se napolnjena spušča k tlom. Dobiva se tudi pri zgoraj omenjenem vrvarju ali po posredovanju pisatelja za 1 K.

Tudi si lahko vsakdo sam napravi vrečo, kakeršno kaže podoba 57., ki je zaradi svoje oblike jako pripravna. Ta vreča je iz enake snovi, iz kakeršne so navadne vreče, in zadošča zanjo kvadrat 100 cm velikosti. Na eni strani se nabere v gube in se obšije s 70 cm širokim robom. Vogli a—a in a'—a' se zvežejo s 30 cm dolgimi, prišitimi ročami, s katerimi se vreča opase, kakor kaže pod. 58.

Da se sadje lažje spravlja na vozove ali v za to odmenjene shrambe, je treba še drugih, večjih jerbasev in košev.

A ne samo na to je treba paziti, da se sad ne poškoduje, tudi drevje se mora varovati, da se s sadjem obenem ne potrgajo tudi mladice ali celo veje. Ako se v tem oziru dobro pazi, obnesel se bode trud s sadjarstvom, in z večjim upanjem se smemo zanašati na plodnost v prihodnjih letih, kajti pri peclju vsakega sadu se nahajajo majhni popki, kateri se v enem ali v dveh letih izpremeje v cvetne popke. V tem oziru greše posebno pri sadju, odmenjenem za tolčenje ali stiskanje, in pri takem, ki je izpostavljeno tatinskim rokam in se zategadelj prezgodaj obere. V prvem slučaju se priporoča sadje dvakrat spravljati, v drugem le takšna plemena saditi, ktera naravnost z drevesa niso užitna.

Neizogibno je, da pri obiranju preveč zrelo, črveno ali tudi drugo sadje samo odpade ter se, ako ni preveč poškodovano, dene k zdravemu sadju. Največkrat pa takšno sadje začne gniti ter tudi med zdravim sadjem in pri najboljših plemenih povzroča gnilobo. Bolje je torej, da se takšno sadje že poprej loči.

Kakor pri vsakem takim opravilu je tudi tukaj treba, da je navzoč lastnik ali kakšna druga zanesljiva oseba, kajti le tako se najlažje zabrani vsako poškodovanje sadja in drevja.

J. Lešnik.

Prasičja rdečica.

Ta bolezen se navadno pokaže hipoma in rada napade po več prasičev naenkrat. Kakor hitro prasič oboli, se ne meni več za to, kar se godi okrog njega, ampak si poišče temen kot, vtakne glavo v steljo, diha nakratko in hitro, ječi, ne žre, pač pa pije mogo vode, toda težko požira. Glas ima hripav in slab, posebno, če mu oteče vrat takoj v začetku bolezni. Blato trebi redkokdaj in še takrat je sluzasto, večkrat celo krvavo. Ko je bolezen najhujša, rada pritisne še driska (hitrica) in prasič iztreblja gostotekoče in črnkasto

blato (govno). Kjer je koža bolj nežna in malo porastena — spodaj na trebuhu, na prsih in na vratu, na notranji strani prednjih in zadnjih nog, na rilcu in na ušesih — se med boleznijo prikažejo lise, ki postanejo rdeče, vijoličaste ali rjave.

Sčasom diha žival hitreje in bolj nakratko, večkrat ječi, je zelo slaba in malo občutljiva. V začetku bolezni hodi po zadnjih nogah le težko in neokretno, pozneje pa se je poloti v celem zadnjem delu života velika slabost, ali pa še celo popolnoma otrpne in žival kmalu pogine.

Rdečica je večkrat tako hitra, da posestnik zjutraj najde prasiče mrtve, ki so bili zvečer še zdravi. Včasih traja bolezen le malo ur, včasih pa tudi 5 do 6 dni.

Če je v kakem svinjaku več prasičev in zbolijo kateri izmed njih, je najprej treba ločiti bolne prasiče od zdravih in jih spraviti na prost, zračen in dobro nastlan prosor. Vse navidezno zdrave prasiče pa, ki so bili z bolnimi skupaj v enem koču, je treba vzeti ven in jih dejati v drug, poseben koč, kjer so sami zase.

Potem mora dotični posestnik vso zadevo naznaniti županu. Tako namreč zahteva zakon (postava).

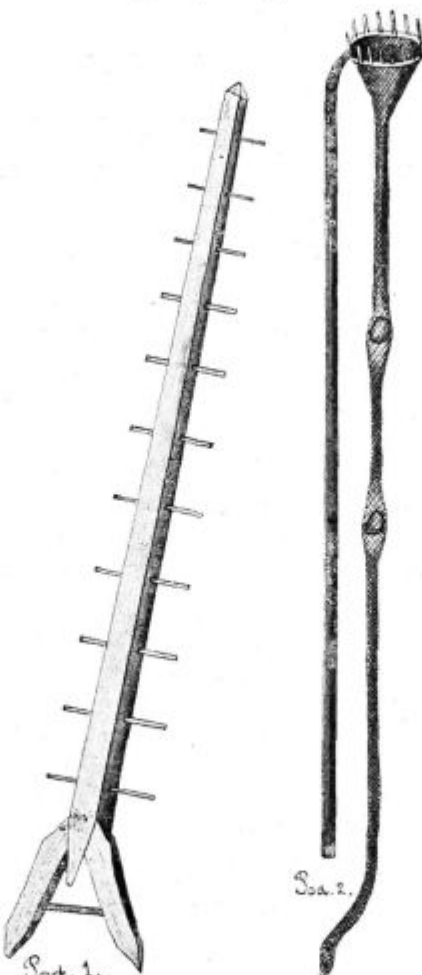
Obenem pa je treba razkužiti koč, kjer so bili bolni prasiči. Razkužiti je treba takoj, in sicer takole: Ves gnoj se mora izkudati iz okuženega koča in sežgati ali zakopati na kakem oddaljenem kraju, kamor ne pridejo prasiči. V svinjaku se morajo stene, vrata, korito, tla in vsa lesena oprava, ki se je tamkaj rabila, oprati z vročim lugom in odrgniti z ostrimi metlami ali trdimi krtačami. Ko se svinjak posuši, je treba tlak, stene in korito namazati s karbolno kislino ali s kreolinom; zidanim svinjakom pa se ostržejo stene, se namažejo s karbolno kislino in pobelijo z apnom. Zato se zelo priporoča, da bi v vsaki vasi imel župan ali pa kak drug občan vedno pripravljeno kako razkužilo, da bi bilo v potrebi takoj pri rokah.

Razkužen svinjak naj bode vsaj osem dni odprt in prazen.

Le toliko časa, dokler bolezen ni prehuda, dokler prasič ne diha pretežko (dokler se kužnina v telesu preveč ne razširi in pomnoži) in dokler vročina ni prevelika, se more še ozdraviti. Omeniti pa moram, da se bolezen pri okrevajočem prasiču rada shujša in da po nji živali okrevajo le težko in počasi. Zgodi se to redko, posebno če jim manjka primerne postrežbe.

Vsako zdravljenje namerava odstraniti vzrok bolezni in uničiti njegov vpliv, če pa to ni mogoče, ga pa vsaj oslabiti. Da je moči zdraviti pravilno in pametno, je treba natančno poznati značaj bolezni in njen vzrok.

Sedaj vemo, kaj je prasičja rdečica, kaj jo povzroči, kako se razvija in kako jo je moči spoznati; vemo, da se razvija zelo različno, največkrat pa hitro, vemo tudi, da je bolezen odvisna — čeprav se pojavlja precej različno — tudi od telesnega razvitka, starosti,

Podoba 54.

Podoba 55.

življenja, letnega časa in celo od prasičjega plemena (pasma). To pa je gotovo, da rdečična kužnina izpremeni kri, ko prodre v telo. Rdečica je torej prava krvna bolezen.

Zato je pri zdravljenju treba gledati, da se kužnina uniči kar moči hitro, če pa tega ni mogoče storiti takoj, jo je treba vsaj oslabiti. Okužena kri se mora čistiti in jačiti. To se doseže na dvojen način, in sicer v prvi vrsti s tem, da se obolele živali takoj v začetku bolezni spravijo na nepokvarjen, dober, čist in zdrav zrak, in drugič s tem, da jim dajemo gotovih zdravil.

Nikdar ne smemo devati prasičev v svinjak ali hlev, polen gnoja in gnojnice, kjer je zrak sparjen in okužen z razkrojinami raznih krmil. S tem se bolezen le na novo oživlja in so tam tudi zdravila brez uspeha. Zdravila so torej manjšega pomena in ne pomagajo, če žival ni na svežem (toda ne na mrzlem) zraku.

Ko žival pride iz svinjaka na zračen in snažen kraj, naj se vzame platnena rjuha in se je pol pomoči v tekočino, narejeno iz pol vode in pol vinskega kisa. Mokra polovica se trdo ožme, da je le vlažna, in potem se vse prasičevno telo trdno zavije najprej v mokro polovico, potem pa v suho, tako da zrak ne more pod rjuho do prasiča. Da rjuha ne odneha, je najbolje, če se nazadnje zašije. V tem vlažnem zavoju prasič ostane toliko časa, dokler se ne začne sušiti mokri konec rjuhe; potem pa ga je treba vnovič zaviti.

Bolnemu prasiču je tudi treba dajati sveže in čiste studenčnice, da jo lahko pije, če je žejen.

Dokler žival še kaj uživa — najrajša sladko ali kislo mleko ali sadje — se mu še lahko dajo zdravila, kakor hitro pa nič več ne je, to ni več umestno, ker vlivanje zdravil prasiču v požiralnik prej škoduje kakor koristi. Prasič je že po naravi zelo uporen, in zato se lahko zgodi, da zdravila ne pridejo v požiralnik, ampak v sapnik in od tod v pluća. Vsled tega se žival lahko zaduši ali pa dobi kako pljučno bolezen in pogine tako ali tako.

Če pa živali uživajo vsaj še kaj takega, kar imajo posebno rade, se jim daje po trikrat na dan po pol žličice*) zmesi salicilnokslega natrona in dvojnoogljikovokslega natrona v enakih delih med pijačo, ali pa se jim v pitno vodo dene nekoliko kapljic čiste karbolne kisline. Vsekakor pa je dobro okisati vodo s kako kislino ali vsaj s kisom.

Če pa živali nočejo uživati zdravil v pijači, naj se poskusi zdravilo z brizgalnico brizgniti skozi ritnik v telo. Puščanje, kakersno je v navadi, da se prasiču nareže uho ali rep, naj se opusti, kajti čeprav drugače prasiču ne škoduje neposredno, kakor da mu napravi nepotrebne bolečine, mu prav nič ne pomaga in bolezní nikakor ne ozdravi. Nevarnost pa je, da okužena kri, ki teče iz narejenih ran, ponesnaži reči okrog prasiča in navzoče osebe.

Na ta način se rdečica le še bolj razširja. Če pa kdo puščanja opustiti ne more ali noče, naj vsaj gleda na to, da se skrbno očisti in razkuži vse, kar okrvavi bolni prasič. To pa se mora zgoditi prej, predno gre dotičnik od okužene hiše, da te silno nalezljive bolezni ne zanese drugam.

Istotako previdno je treba ravnati, kadar v sili zakoljejo kakega prasiča, kaj ko zboli in hočejo meso porabiti za človeško hrano. Kakor že dokazano, se kužnina nahaja v krvi, želodcu in črevih (torej tudi v govnu). Kužnina se z zaklanimi prasiči ravno tako lahko zanese, kakor z živimi. Da se razširjanje kuge

zabrani, naj se ravno oboleli prasiči, če bolezen ni že preveč napredovala in če so sploh za to porabni, zakoljejo na kakem kraju, kamor ne pridejo drugi prasiči. Potem naj se vse prav skrbno pregleda, čreva, želodec in vse, kar je notri, kri pa naj se na primernem kraju globoko zakoplje.

Samooobsebi je umevno, da ljudje, ki oskrbujejo bolne prasiče ali imajo kaj opraviti pri klanju, ne smejo k zdravim prasičem, dokler si s karbolno kislino ne razkužijo rok in posebno obuvala. Kraj sam, kjer zakoljejo bolnega prasiča, in vsa orodja in priprave, ki jih pri tem rabijo, naj skrbno osnažijo in pomijejo z lugom. Pomije pa naj zlijejo v jamo, kamor zakopljejo čreva. Vobče se mora z vsako rečjo tako ravnati, da se kužnina pri hiši ne more vkoreniniti in se potem dalje razširjati.

Pri klanju vse premalo pazijo, in vendar je že premnogokrat povzročilo, da se je ta kuga širila. Ljudje niso vedeli, kako silno nalezljiva je rdečica, ravnali so z odpadki brezskrbno in so celo nosili meso v druge hiše, kjer so imeli še zdrave prasiče.

Če pogine kak prasič, naj ga vzame konjederec kakor hitro le more. Nikdar se ne sme zakopati kje blizu doma ali površno, ali celo vreči v kak potok ali drugo vodo. S tem pride vsa okolica v nevarnost, da se okuži.

Odstavljanje žrebet.

Kakor hitro začno žrebeta jemati seno ali travo in pokažejo željo po čvrsti hrani, morajo dobivati po malo ovsa (v prvem času najbolje strtega) in tudi drobnega sena. Kolikor bolj raste žrebe in kolikor več slasti kaže, treba mu je razmerno dajati tudi več ovsa, in sicer v deležih po $2\frac{1}{2}$ do 3 kg, zraven pa 5–6 kg sena. Čeprav starejše žrebe uživa slamo, korenje itd., mu vendar ne smemo dajati nič manj ovsa, vsaj v prvem letu ne.

Ako žrebe že med sesanjem dobiva primerno množino ovsa, se vedno bolj odvaja materinega mleka in si s tem odstavljanje močno olajša. Oves, ki ga že zgodaj dajemo mladi živali, jo tudi okrepi. Po pravici pravimo: „Oves daje kostem trdnost, mišicam in kitam pa moč.“

Na vprašanje, koliko časa naj žrebe sesa, se da odgovoriti le vobče, in sicer takole: Če je žrebe močno in je med sesanjem dobivalo primerne postranske hrane, se v 13 do 15 tednih opomore toliko, da mu smemo popolnoma odtegniti materino mleko; če pa je žrebe slabotno, naj pa dalje sesa, seveda če daljše sesanje ne oslabi preveč kobile. Vsekakor pa je treba skrbeti, da odstavljeno žrebe ne peša. Če bi bilo treba, moramo poleg sena in ovsa dajati vsak dan še po 5 do 6 litrov kravjega mleka, svežega, kakor ga namolzemmo. Zato se pa tudi priporoča, da žrebeta že med sesanjem vadimo na kravje mleko.

Kolikor rajši se odstavljeno žrebe loči od svoje matere, toliko bolje je. Kjer je mogoče, naj se dene na tak kraj, da ne bo slišalo razgetajoče matere. Če to ni mogoče, bo žrebe še dolgo hrepenelo po svoji materi, kar nikakor ni dobro za njegov razvoj.

Hlev za žrebeta ne sme biti temen in vlažen, temveč zmerno svetel in suh. Razen tega pa mora biti tako napravljen, da se žrebe v njem lahko prosto spreha. Odstavljenega žrebeta ne smemo privezati, ker bi to prav neugodno vplivalo na razvijanje udov; privezano žrebe lahko postane nevretno in hromo. Kjer

*) kakersne rabimo za kavo.

je mogoče, naj bo zraven hleva tekališče, in čeprav je le toliko, da se žival more nekoliko prosto v svežem zraku gibati. Nikakor pa zato niso sposobna gnojišča, kajti gnojišče je brez trdnih tal, ktera mora imeti tekališče; pa tudi čistega, svežega zraka ni tu, ki tako zelo ugaja mladim živalim.

O prostem gibanju žrebet v svežem zraku bodi tu še omenjeno, da morajo žrebeta na vsak način imeti priliko, da rabijo svoje ude, jih urijo in pravilno razvijajo. Premikanje v svežem zraku utrdi žrebetom zdravje, pospešuje jim razvoj sopil, napravi globokejši prsi in žrebeta sploh utrdi. Le tedaj, če se žrebe vsak dan zadostno premika na prostem, more porabiti prej povedano množino ovs, kakor je treba.

Ako moremo odstavljena žrebeta poleti pasti na dobrem pašniku, je to najbolje; toda tu je treba dajati mladim živalim primerno množino ovs, če hočemo, da krepko uspevajo.

Reja koz.

(Konec.)

Krmljenje in oskrbovanje koz. Koza je zelo oblizljiva ter zahteva mnogo izpremembe v krmi in mnogo čreslovinaste hrane. Kozam v hlevu dajemo vejnikov, listja, sena, plevela, slame, krompirja, pese, repe, otrobov, moke itd. ter moramo krmo mnogokrat menjati, sicer jim ne diši niti najboljša trava ali najboljša seno; krmo raztresajo po tleh ter nam dajo malo mleka. Če jim v takem slučaju človek vrže v jasli tudi prav slabega sena, kako planejo koze po njem! Klajo jim dajemo v jasli, ktere imajo spodaj žleb (glej podoba 52.), in sicer jim jo pokladamo v majhnih delcih, da je ne raztrosijo preveč po tleh. Pozimi navadno krmimo po trikrat, poleti, če živali ne hodijo na pašo, po petkrat na dan, in sicer jim dajemo glavne deleže ob petih zjutraj, opoldne in ob sedmih zvečer; dopoldne in ob treh popoldne pa jim pokladamo manjše deleže.

Kozam zelo ugaja sol; računamo je 7 gramov na dan, $2\frac{1}{2}$ kg na leto. Sol ali raztopimo, ali pa jim damo celo (kamne), da jo ližejo. Napajati je treba koze po dvakrat na dan, zjutraj in zvečer po krmljenju. Na paši jede koze razna zelišča — bolj suha imajo rajši nego sočna — potem dvevesno listje, iglovje, enoletne mladike itd. sploh je malo rastlin, po katerih bi koza posebno hrepenela; pa tudi malo jih je, katerih bi ne marala. V prvo skupino lahko prištevamo bodičevje, ločje, užitne gobe, borovnice itd., ne mara pa koza arnike, preobjede, zlatice in mlečka. Koze se na dan molzejo po dvakrat ali po trikrat, in sicer ob krmljenju zjutraj, opoldne in zvečer. Molze naj se s pestjo, potezaje od zgoraj navzdol, in sicer ne od strani, ampak od zadaj.

Oskrbovanje. Koze je treba vsak dan česati, krtačiti in odrgniti s slamo, sicer lahko dobe uši, pa tudi njihovo mleko dobi neprijeten okus. Kozje staje naj ne bodo blizu kurnjakov, zadosti naj bodo nastlane in izkidajo naj se vsak teden. Predolge parklje je kozam treba prirezati vsako leto dvakrat. Kjer imajo malo koz, privežejo jih navadno v goveji hlev, kar pa ni dobro, kajti koze naj bodo proste. Kjer jih na vsak način hočejo imeti v govejem hlevu, narede naj jim notri poseben koč, da se prosto gibljejo v njem. Prof. Anderegg priporoča v svoji knjigi „Šviška koza“ posebne kozje staje. Po tej knjigi hočemo tudi mi popisati kozji hlev in ga predočiti v podobah. Tla v kozji staji naj bodo nekoliko nagnjena, da se tekoči

odpadki lahko odteka po gnojničnem žlebu v gnojnično jamo. Če je mnogo koz, je v staji lahko več kočev. V vsak koč denemo po 4—6 koz ter jih pustimo, da se lahko prosto pregibljejo. Staja mora biti svetla ter jo je večkrat treba prevetriti; zato mora imeti več oken. Ker koze ne preneso prepaha, narede naj se okna pri vrhu, in sicer tako, da se lahko odpirajo napol ali pa popolnoma. Tla naj bodo lesena, da ohranijo toploto, lesene stene dvojne, vmesni prostor pa natlačen s slamo, z žaganjem ali s peskom. Podoba 51. nam kaže prerez počez, podoba 52. prerez podolgem in podoba 53. temelj kozje staje, kakeršne priporoča Anderegg. Črke na podobah pomenijo: *aa* koč, opaženi z latami (vrata na hodnik), *F* predelek, *bb* premakljive jasli z žlebovi, *cc* hodnik, *dd* senica, *E* gnojišče, *gg* gnojnični jarek, *KK* okna, *LL* vrata, *mm* stena, *l m* visoka pri senici. Staja je dolga 5 m (*LL* na pod. 52.), široka $4\frac{1}{2}$ m (*AB* na pod. 52.), in sicer meri hodnik 1 m, senica $1\frac{1}{2}$ m, staja sama (koči) pa 2 m. Višina *op* na podobi 51. znaša 4.3 m, *qr* pa 3 m; znotraj je staja visoka 2.4 m. J. Samek.

Razne napake sira,

a) Sir z razpokanim testom.

Sir z razpokanim testom je mnogovrsten in so tudi vzroki tej napaki različni. Tak sir moremo v glavnem razdeliti v naslednje vrste: Sir z razpokanim testom brez lukenj, potem v takega z manjšimi ali večjimi luknjami in slednjič v takega s prav velikimi in večkrat svetečimi se luknjami.

Razpokano testo brez lukenj se navadno naredi poleti ob vročini, zlasti če se je zasirilo netrpežno mleko, kteremu se pred zasirjenjem ni dodalo sveže vode. Vzrok more biti tudi zelo kislo sirišče, ktero se ni dovolj z vodo razredčilo, vsled česar se naredi več kisline, in ako se je potem mleko kmalu in močno zasirilo, sir pa se je presuh naredil, da je testo postalo drobljivo, potem se med kipenjem ne delajo luknje, temveč le razpoke. Taki siri se imenujejo kisli razpokanci.

Razpokan sir z majhnimi ali z velikimi luknjami se naredi, če se rabi premalo močno sirišče, zlasti če se žmitek prezgodaj in prehitro zdrobi, tako da se izločuje še kalna siratka. Taka siratka ne teče rada in zaostaja v siru. Tak sir ima malo prožno testo, ki se dá le počasi sušiti in če je slednjič dovolj suh, pa se rad prijemlje prtov. Med kipenjem tako narejen sir dela razpoke. More se pripetiti, da se razpoke kažejo najbolj na kotlovi strani hleba, kjer je sir najbolj vlažen. To se rado pripeti tedaj, kadar se delajo predebele drobtine, ki se ne presuše skoz in skoz, in ko je tak sir iztisnjen, pa je kotlova stran še prebela in prevlažna. Če se pa razpoke kažejo na obeh straneh hleba in je testo rumeno, trdo in drobljivo, potem je bil sir presuho narejen. Tako razpokan sir se tudi dobi vsled napačnega ravnanja s sirom, zlasti kadar mlad sir predolgo leži v hladni shrambi in se vrhu tega premočno soli, predno pride v kipelno shrambo. Vsled tega se kipenje ne vname pravočasno in testo je trdo in krhko. Sir more postati v kipelni kleti pretrd in presuh tudi vsled neenakomerne toplote, zlasti vsled mrzlega prepaha, vsled česar se med kipenjem delajo razpoke. Večkrat se dogaja, da se razpoke narede na obeh straneh hleba nekako $1\frac{1}{2}$ do 2 cm pod skorjo, in sicer v precejšnjem okrožju. Ta napaka more nastati, kadar se iztisnjeni sir prijemlje plohov in se

ti morajo s silo odtrgati, vsled česar se testo pod skorjo odloči.

Razpokan sir, in sicer tisti, ki se je razpokal po glavnem kipenju, more imeti svoj izvor v napačnem mleku, pa tudi v nepravilnem izdelovanju. Taki siri se navadno izdelujejo poleti ob vročem času, kadar je mleko samonasebi manj trpežno. Ako v takih razmerah rabimo preveč kislo sirišče in ne dolijemo zadosti vode, če potem sir še premalo sušimo in ga slednjič v kotlu s siratko namesto s svežo vodo ohladimo, potem se naredi preveč kisline in se zbudi prezgodno in močno kipenje, ki tvori prevelike luknje. Pri takem kipenju se naredi manj alkohola, ki sir varuje pred nadaljnjim kipenjem, in vsled tega se tolsčoba deloma razkroji in nastane daljno, trajno, masleno- ali tolsčobnokislo kipenje, katero sir naredi razpokan. Vsled razkrojitve tolsčobe se luknje v siru svetlo svetijo namesto mrklo, kakeršne morajo biti pri pravilnem kipenju; obenem je tudi okus slahek, ki prihaja od glicerina, ki se dela pri razkrajanju tolsčobe.

Proti razpokanju sira se priporoča naslednje: Ob toplem vremenu hitro hlajenje mleka takoj ob molži, kakor tudi poznej v mlekarni, da se mleko do sirjenja zdravo ohrani. Če mleko ni trpežno, naj se mu pred zasirjenjem dolije mrzle vode, in sicer na 100 litrov mleka 1–2 litra vode; vzeti je tudi krepko a ne pre-kislo sirišče, kateremu je dodati toliko vode, da ne kaže več kislega okusa. Seveda se je pri izdelovanju sira ravnati po popisanih navodilih, da se izdela suho in vender prožno testo. Zlasti je proti koncu sirjenja, če je toplina v kotlu previsoka, sir hladiti s svežo vodo namesto s siratko, ker vsled vode siratka postane laže tekoča in se laže izloči iz sira in se tudi manj kisline razvije.

Popolnoma tolsti siri imajo tudi več nagnjenja k razpokanju kakor manj tolsti, ker imajo zadnji bolj žilavo testo. Iz tega vzroka marsikak sirar mleko rad močnejše posname, kakor je dobremu siru prikladno. S pravilnim izdelovanjem in ravnanjem s sirom se dá tudi zelo tolst sir narediti, ne da bi se razpokal. Da se našemu siru pridobi in ohrani dobro ime, naj se torej mleko ne posnema po nepotrebnem ali preveč.

Streljanje proti toči.

V zadnji moj spis o streljanju proti toči se je vrinila neljuba pomota, kjer sem napačno trdil, da g. dr. Vošnjak priporoča po 2 strela na minuto. V naglici sem dotični odstavek prezrl. Mi moramo biti gospodu doktorju za njegova poročila le hvaležni, kajti le malokdo se za stvar zanima tako zelo kakor on.

Strelci se večinoma ravnajo po navodilih in navsvetih, ki so v „Kmetovalcu“, in kakor sami trdijo, se jim vselej sponese. Posebno v metliškem sodnem okraju se streljanje pravilno izvršuje.

V nedeljo, dne 8. julija je toča padala v novo-meškem okraju ter je ponekod napravila prav veliko škodo. Ker poročilo o tej nesreči v nekem nemškem časniku ni bilo jasno, je-li toča padala tudi tam, kjer so streljali, ali ne — kajti reklo se je, da je toča vse potolkla tudi tam, kjer so streljali — si je podpisane dne 16. t. m. prizadeti kraj sam ogledal. Kdor o uspehu streljanja dvomi, naj gre tja in si stvar sam ogleda.

V krajih, kjer so strelišča pravilno urejena ter po 1 km narazen, so vinogradi med njimi tako potolčeni, da je ves trtni les tak, kakor bi ga bili zajci oglodali.

Škoda je prav velika. Neobhodno potrebno bo torej, da se prihodnje leto postavi med Zdinjevasjo in Trško goro še eno, od Zdinjevasi proti Prečini pa tudi še eno strelišče, tako da bodo vsa po 1 km drugo od drugega oddaljena. Da je torej tukaj toča pobila, je vzrok gotovo le prevelika razdalja strelišč.

Kako je s temi, po toči zbitimi trtami sedaj ravnati, je opisano v zadnji številki „Dol. Novic“; mi se s tamošnjim nasvetom popolnoma strinjamo. Želeti bi le bilo, da prizadeti vinogradniki takoj to delo izvrše, namreč, da odstranijo vse šibke pokvarjene mladice, druge pa prirežejo do zdravega lesa na 2–3 očesa. To pa se mora izvršiti takoj, ker drugače bo za letos prepozno.

F. Gombač,
dež. potovalni učitelj.

Rojenje čebel in čebelni roji.

Spisal T. Š

(Dalje.)

Ako se čebelni polk v prvotnem panju tako pomnoži, da se ga del samovoljno loči, imenujemo ta del roj (naravni roj), ako pa čebelar del polka siloma oddeli, je tak roj umeten roj.

Kranjska čebela se v svoji domovini in z ozirom na navadno majhna stanovanja le redkokdaj mora siloma razdeliti, to je, pri nji se redkokdaj delajo umetni roji; ona večinoma roji naravnim potom.

Roje ločimo v take z oplojeno matico, prve roje, in v roje z neoplojeno, mlado matico, druge, tretje roje ali prve roje s pevko.

Roji prvci z oplojeno matico se vsajajo, ker so navadno dosti močni, vsak za se v za nje pripravljeni panj, družici in tretji roji pa se mnogokrat po dva ali po trije združijo v eden polk, ali pa se vrnejo preoslabelemu starcu.

Vsajati je roj najbolj ugodno tedaj, ko se ga je na izbrano mesto vsedlo šele nekako polovico, ker takrat čebele še niso tako dražljive kakor tedaj, ko je roj že dalje časa, in posebno vroč dan, mirno sedel.

Prve roje s staro, to je z oplojeno matico je vsajati v popolnoma prazne panje, in sicer vsled tega, ker roj, vsajen v prazen panj, zelo pridno dela, da kar najprej mogoče naredi potrebno satovje za svoj rod in shrambo za hrano. Skušnja uči, da te vrste roji, vsajeni na delo, to je v panje, v katerih je že večja množina satovja, skoraj nič ne prehite rojev, ki so bili dejani v popolnoma prazen panj; brez truda dobljeno satovje jih naredi bolj lene, dočim jih popolna praznota panja priganja k največji delavnosti.

Roje z neoplojeno matico devati na satovje, nahajajoče se v panju (delo), je pa zelo priporočljivo, ker jih ta dar nikakor ne zadržuje, v marljivosti, lastni čebeli. Čebele takega roja, ki ima neoplojeno matico, vsled naravnega nagona vedo, da bo preteklo mnogo časa, preden jim bodo prve mladice mogle pomagati pri skupnem delu, in to jih ravno vspodbuja k največji delavnosti.

Ako nastane deževno vreme in čebeli ni mogoče nabirati potrebni živež, se morajo roji krmiti zadnji čas tretji dan, računjeno od dneva, v katerem so izrojile, ker bi sicer vsled nedostatne hrane poginile. Da so roja čebele lačne, se spozna po tem, da ne sede skupaj, temveč se razprostirajo po vsem panju in sede zelo mirno, otožno. Ko jih pa lakota tako pritiska, da že prično omagovati, jih mnogo iz panja izleze, se krčevito čez panjevo brado prekucujejo ter poginejo grozne smrti, lakote.

Ravnokar vsajene roje z oplojeno matico, navadno pokladamo drugega poleg ali nad drugega, take z neoplojeno matico pa je zelo priporočljivo pokladati na kraj, nekoliko stopinj oddaljen od starcev ali prvih rojev. Tudi naj se ti roji postavijo nekoliko saksebi (vsaj za 30 cm); to pa zato, da matica, vračajoča se od oplemenitvenega izleta, laže najde svoj panj, oziroma, da po pomoti ne zaide tako lahko v tuj panj, kjer jo čaka neizogibna smrt; kajti čebele tujega panja jo napadejo in umore. V to svrhu se tudi priporoča, prednje končnice panjev različno pobarvati, ali jih na kak drug način zaznamovati, da se bolj razločujejo. To vedno velja tudi za starce, ki so že oddali roje, ker tudi njih matice izletavajo zaradi oplemenitve.

Kakor že rečeno, čebelarji starce (ob rojenju) večinoma izkoriščajo v svojo škodo; ravno tako pa tudi še tako majhne roje vsajajo vsakega za se, potem pa se hvalijo, koliko rojev imajo, a ne pomislijo, da jih je mnogokrat polovica ali vsaj tretjina nesposobnih za ugoden uspeh. Vsled tega smelo poudarjam, da naj se roji, ako so preslabotni, združujejo v bolj močne polke.

Kako se združujejo roji z neoplojenimi maticami, je bilo že povedano, da se pa tudi prvi roji ali splošno polki z oplojenimi maticami lahko združujejo z roji drugci i. t. d., to je z roji z neoplojenimi maticami, je gotovo le redkokakemu čebelarju znano, in vender je to priprosto ter velike vrednosti.

Čeprav stvar ne spada pod ta naslov, temveč pod „združevanje čebel“, o čemer bom pisal pozneje, vender to zaradi velike vrednosti objavim pri tej priliki.

Marsikak prvi roj z oplojeno, torej z mnogo vredno matico je preslaboten, premajhen in vsled tega si ne more hitro pomagati do zaželenega uspeha. Če bi mu čebelar dodal v pomoč čebel od kakega drugega prvca, bi oškodoval tega, in namesto da bi imel vsaj eden močen roj, bi imel dva srednja, manj vredna. V takem in enakem slučaju naj si pomaga tako-le:

Pripravi naj si majhen panjiček (brez brade) in sicer tako nizek in ozek, da ga v vsak naveden panj lahko potisne vsaj za 10 cm. V prednjo končnico, ki naj bo pribita k stranicam, da ne more izpasti, naj naredi majhno žrelo, in sicer toliko, da skoz hkrati lahko izleze 6 do 8 čebel.

Roj z neoplojeno matico, ki se misli združiti s prvim rojem ali s poljubnim polkom z oplojeno matico, ki je čez 36 ur star, se vsadi v navaden prazen panj. Ko so se čebele roja v panju zbrale, se roj odnese na zelo temen in ako mogoče hladen kraj, na primer v klet, da čez dan mirno sedi. Da se ne zaduši, se mu nekoliko odpre zadnja končnica ali se odmaši žrelo. Proti večeru, ko druge čebele že zelo ponehajo leteti, se na zemljo ali na prostorno mizo pogrne bel prt. Na ta prt se položi prej omenjeni panjiček, ki pa ima žrelo sedaj zamašeno, kateremu se zadnja končnica odstrani. Kakega pol metra pred odprti zadnji konec panjička se z enim stresljajem strese roj iz panja, ki je bil čez dan v temnici. Kakorhitro je roj na prt, je treba pazno gledati po matici, ki se navadno čez malo časa, ko se je roj stresel na prt, pokaže na vrhu na okrog razprostirajočega se čebelnega kupa, da se vjame, zapre v matično hišico (škatljico) in se zaprta dene v omenjeni panjiček. Ako je več matic, se vse polove in se vsaka posebej v hišico zaprta dene v panjiček. Ko čebele matico zapazijo, kmalu zlezejo k nji v panjiček.

Ko je ves roj v panjičku, se mu vzamejo vse v hišicah vjete matice in se sedaj brezmatični roj dobro

poškropi z pripravljeno medeno ali sladkorjevo vodo in nato se zadnja končnica panjička zapre. Nemudoma se z omenjeno sladko vodo poškropi tudi oni polk, s katerim se misli v panjičku nahajajoči se roj (sedaj brez matice) združiti. Ko je to vse gotovo, se odpre žrelo panjička ter se le-ta, s prednjo končnico naprej potisne v panj tako daleč, da je prednja končnica panjička oddaljena vsaj 5—10 cm od polka, oziroma od satovja. Ostali odprti prostor panja, v kolikor ga ne izpolnjuje vanj potisnjeni panjiček, se zamaši s snažnim robcem. Tako se vse pusti v miru do drugega jutra ali poldne, in čebele iz panjička se v tem času mirno pridružijo onim, ki so že prej bile v panju.

Na ta način se sme eden polk po večkrat okrepiti, in sicer tolikokrat, dokler ni tako močen, kakršnega hočemo imeti.

Poudariti moram le še, da se morajo roju, namenjenemu v združenje, zanesljivo odstraniti vse matice, sicer bi se polka sovražno napadla, in združenje bi ne bilo v korist, temveč v škodo.

(Dalje prihodnjič)

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 152. Ali se sme bob pokladati sesajočim in odstavljenim žrebetom, in sicer kako, cel, zdrobljen ali kuhan? (J. H. v S. V.)

Odgovor: Krmljenje konj z bobom mora biti zelo previdno. Bob samnasebi je zelo redilen, a želodečni sok ga težko predela, zato bob napenja in povzroča želodečne bolezni. Pokladanje boba žrebetom težkih pasem ni napačno, če se previdno vrši, kajti bob žrebe hitro redi, dela močno okostje in daje moč. Z bobom snemo nadomestiti $\frac{1}{5}$ drugega zobanja. Bob za krmljenje konj je drobiti, mešati z rezanico in poškropiti z vodo; sploh je bob tako pokladati, da ga žrebe mora dobro prežvečiti in posliniti.

Vprašanje 153. V mesni sušilnici, v katero se sedaj ne spušča dim, imam nekaj bohov špeha, v katerega so pred kratkim prišli črvi. Kako črve odpraviti in kako se sploh špeh poleti obvaruje pred črvi? (Fr. T. v P.)

Odgovor: Črvi v špehu so ličinke muh, katere letajo po špehu ter vanj polagajo jajca, iz katerih izlezajo ličinke, katere Vi imenujete črve. Špeh poleti obvarovati črvov je torej toliko, kolikor obvarovati ga muh, kar ni težko; le muham ni pustiti pristopa v shrambo. Ker mora biti shramba zračna in se morajo okna odpirati, zato naj bodo okna zastavljena s kako redko tkanino, ki pač prepušča zrak, ne pa muh. Črviv špeh se najbolje popravi, ako ga zopet nekoliko v dimu presušimo, ker dim kmalu zatre vso zalego.

Vprašanje 154. Pri nas imamo po hrastovju mnogo omele, iz ktere se dela ptičji klej, ki se v Gorici lahko dobro proda. Kdaj se omela bere in kako se pripravi za kupčijo? (J. F. v S.)

Odgovor: Jagode cmele se berejo, kadar so zrele, potem se iz njih iztisne sok, ki se pomeša z vodo. V vodi se iz tega soka izloči posebna snov, „viscin“ imenovana, ki je to, kar se navadno imenuje ptičji klej.

Vprašanje 155. Kako naj zavarujem črešnjeve koščiце pred molji, ki v koščiće naredo luknje ter vanje polagajo jajca in jih tako naredo nekaljive? Ali bi ne kazalo, črešnjeve in breskove koščiće sejati jeseni, da bi prihodnjo pomlad takoj kalile, ne pa šele drugo leto, kakor se mi čestokrat dogaja. (O. K. v Š.)

Odgovor: To, kar Vi imenujete molj, je le ličinka nekega rilčkarja (anthonomus druparum). Ta ličinka pa pride v

črešnjevo koščico še ko je plod na drevesu, ter proti njej nimamo nobenih sredstev. Škoda, ki jo ta rilčkar napravi, je docela neznatna. — Koščice črešnje in breskev se morejo tudi jeseni sejati, a so potem čez zimo izpostavljene mišim, zato je bolje, če se puste, da kale pred setvijo spomladi. V to svrhu se koščice, pomešane s peskom, denejo nekaj tednov pred setvijo v zaboj ter se postavijo v gorko klet. Pesek mora ves čas biti vlažen. Kadar se iz koščice pokažejo male kalice, se koščice vsrjejo, pri tem je pa paziti, da se kalice ne polomijo.

Vprašanje 156. V svojih vinogradih sem štirikrat škropil in sedemkrat žveplal, in sedaj, ko gre grozdje v moko, se najde več za plesnobo bolnih grozdov. Kaj mi je storiti, da grozdno plesnobo ustavim, oziroma preprečim. Ali smem v tem času vključiti veliki vročini trte škropiti in žveplati. (A. pl. P. v R.)

Odgovor: Kar Vi omenjate, se tudi drugodi opetovano dogaja, zlasti ob takem vremenu kakor je letošnje. Grozdje trtnih vrst, ki so grozdni plesnobi posebno podvržene, je tu intam vzlic pridnemu žveplanju vendar napadeno. Svetujemo Vam, da sedaj (če je grozdje v moki) le napadene trte, oziroma grozde žveplate, in sicer prav fino, ker premočno žveplane jagode solnce ožge. Škropiti pa smete vse trte poljubno.

Vprašanje 157. Že več let rastejo na karfijskih koreninah majhni in večji, repi podobni gomoli. Od kod prihajajo ti gomoli in kako jih je preprečiti? (F. E. v M. Ž.)

Odgovor: Vzrok tej bolezni, ki se čestokrat kaže na zelju in pri drugih njemu sorodnih rastlinah (tako bolno zelje imenujejo krofasto), je lahko gliva „*plasmodiophora brassicae*“ ali pa ličinka rilčkarja kljunotaja (*centhorhynchus sulciollis*). Če hočemo karfiol varovati pred to boleznijo, se držimo pravila, da redno menjamo prostor za karfirole ter štorov in njih korenin ne puščamo v zemlji, temveč jih izrujemo, na njivi posušimo in sežgemo. Tako sproti uničujemo zajedalca, ki kvari korenine, naj bo ta ali oni.

Vprašanje 158. Kdaj je bolje trte grobatiti, jeseni ali spomladi? (J. P. v B.)

Odgovor: Z grobanjem trt je tisto, kakor s saditvijo drevja. Groba se lahko jeseni in spomladi, a glede uspeha ni velike razlike; vendar utegne imeti jesensko grobanje marsikako prednost, in sicer se jesenska grobanica hitreje okorenini in se delo opravi ob času, ko ni mnogo drugega dela, dočim je spomladi i tako davolj opravila.

Gospodarske novice.

* **Premovanje konj za Bohinjski Bistrici** bode dne 1. septembra t. l. dopoldne ob 11. uri v Bohinjski Bistrici, in sicer po sporedu, ki je objavljen med uradnimi vestmi te številke.

* **Dirka konj v Šentjaneju** bo po programu, prijavljenem v današnji številki, dne 16. septembra popoldne ob 1/2 4. uri.

* **Zveza kranjsko-primorskih mlekarških zadrug** se snuje in so se na podlagi sklepov na shodu, ki je bil 29. junija v Logatcu, že pričela dogovarjanja z zastopnikom primorskih mlekarških zadrug.

* **Dolžne zneske za razne gospodarske potrebščine**, ktere so prejele podružnice in posamezni družbeni udje, prosimo takoj poravnati, ker bomo vse zaostanke pričeli iztirjevati potom poštnega povzetja, kar prizadene nepotrebnih stroškov.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Program konjske dirke v trab 1900. l.,

ktero priredi konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske v Št. Jarneju na Dolenjskem

v nedeljo, 16. dne septembra t. l.,

in sicer v prvih dveh oddelkih samo za kmetijske posestnike, t. j. take, ki svoja zemljišča sami obdelujejo, v drugih oddelkih za vse brez izjeme.

Dirka bode 16. dne septembra popoldne ob 1/2 4. uri v Št. Jarneju, in sicer na dirkališču.

I. Dirka tri- in štiriletnih kranjskih zrebcev in kobil.

Daljava 2400 metrov. Ako se oglasi samo en tekmovalec, dobi prvo darilo le tedaj, če pride v 6 minutah na cilj.

Prvo (državno) darilo 200 kron.

Drugo » » 50 »

Tretje (deželno) » 25 »

II. Dirka starejših kranjskih zrebcev in kobil.

Daljava 2400 metrov. Ako se oglasi samo en tekmovalec, dobi prvo darilo le tedaj, če pride v šestih minutah na cilj.

Prvo (državno) darilo 100 kron.

Drugo » » 50 »

Tretje (deželno) » 25 »

III. Dirka za konje brez razločka starosti in spola, tudi za valahe, ki so najmanj pol leta lastnina enega in istega kranjskega posestnika.

Daljava 2400 metrov. Ako se oglasi samo en tekmovalec, dobi prvo darilo le tedaj, če pride v šestih minutah na cilj.

Prvo (deželno) darilo 100 kron.

Drugo » » 50 »

Tretje » » 25 »

IV. Gosposka dirka s parom konj brez razločka na spol in starost konj.

Daljava 2400 metrov. Dirka se vrši le tedaj, če se zglase vsaj trije tekmovalci.

Častno darilo konjerejskega odseka v vrednosti 50 kron.

Udeležitev pri dirki je zglašiti pismeno, ali pa na dan dirke tudi ustno najpozneje do 12. ure popoldne, občinskemu uradu v Št. Jarneju.

Za udeležitev v I., II. in III. oddelku je plačati pri zglašitvi 2 K, v IV. oddelku 4 K vstopnine.

Pri dirki veljavne določbe.

1.) Razsojevalci so odborniki podpisanega odseka in za to odbrani veščaki.

2.) O vseh prepirih razsojajo z večino glasov razsojevalci.

3.) K I. in II. dirki so pripuščeni na Kranjskem rojeni konji od tretjega leta naprej. To je treba dokazati z listom, ktereja je dobila konjeva mati pri oplemenitvi.

K dirki so pripuščeni le tisti konji, ki so najmanj pol leta — od dneva dirke nazaj šteto — nepretrgano v lasti enega in istega kranjskega posestnika. To je dokazati z županskim potrdilom.

4.) Kdor se ni zglašil v pravem času, ne sme priti s svojim konjem na dirkališče.

5.) Ako se zglasijo k vsaki dirki manj kakor trije tekmovalci, tedaj veljajo gorenji predpisi in pa določila podpisanega odseka.

6.) Za konje, ki so nad 9 let stari, ni treba povedati starosti.

7.) Dovoljeno je kaki navzoči osebi precej dokazati, da kak konj nima pravice, po gorenjih določbah dirjati v kaki dirki.

8.) Tekmovalci morajo biti na dirjalski pol uri pred začetkom dirke. Tu je naznaniti voznike, in tu se pregledajo konji. Kdor pride prepozno, ne sme tekmovali.

9.) Razvrstitev dirjalcev določi žreb.

10.) Tekmovalci, ki nočejo ustreči vsem določbam odsekov, se izključijo od dirke.

11.) Konja, ki med vožnjo prične iti v galop, je precej pognati v trab. Ako konj prestopi prostor med dvema zastavama (25 metrov) v galop, ali če pride v galopu na konec, izgubi pravico do darila.

12.) Ugovore zaradi nepravilne vožnje je precej naznaniti razsojevalnemu odboru.

V Ljubljani, 30. dne julija 1900.

Samostojni konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Frančišek Povše,
načelnik.

Razglas

o deželnih konjerejskih darilih za kobile z žrebeti, ki se bodo delila v Bohinjski Bistrici za občini Bohinjska Bistrica in Srednja Vas.

Na predlog podpisanega odseka je visoki deželni odbor dovolil denarno podporo s katero priredi

v soboto 1. dne septembra t. l., dopoldne ob pol 11. uri v Bohinjski Bistrici premovanje težkih kobil z žrebeti za vse vasi v Bohinju.

Za premovanje veljajo tale določila:

1.) Premovanje izvrši konjerejski odsek po pravilniku, ki je veljaven ob delitvi državnih daril.

2.) Pravico do daril v Bohinjski Bistrici imajo le konjerejci iz občin Bohinjska Bistrica in Srednja Vas.

3.) Obdarovanci imajo sicer pravico udeležiti se s svojimi žrebeci kobilami premovanja v Lescah 3. dne septembra, a v tem slučaju morajo deželno darilo vrniti.

4.) Za darila se smejo poganjati le kobile z žrebeti, ki so že štiri leta stare ter so zdrave in dobro rejene, imajo svojstva dobrih plemenskih kobil in vodijo s seboj lepa žrebeta, ki še sesajo ali so že odstavljeni.

5.) Darilo se bode priznalo kobilam samo tedaj, ako žrebe izvira od državnega ali dopuščenega zasebnega žrebca in je to dokazano z zakonitim spuščalnim listom.

6.) Za take kobile se bode razdelilo deset daril i. s : eno za 50 K, eno za 40 K, tri po 30 K in pet po 20 K.

Samostojni konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 31. dne julija 1900.

Frančišek Povše s r.

Vabilo

k občnemu zboru kmetijske podružnice na Erzeltu, ki bode v nedeljo, 5. avgusta t. l. ob štirih popoldne v prostorih g. Leopolda Terčelja na Erzeltu s tem sporedom:

1.) Poročilo o delovanju v preteklem letu.

2.) Račun za leto 1899.

3.) Razni nasveti, predlogi in razgovori.

Kmetijska podružnica na Erzeltu,
dne 16. julija 1900.

Frančišek Bukovič, načelnik.

Št. 10.937.

Razglas

c. kr. deželne vlade na Kranjskem z dne 16. julija 1900, št. 10.937.,

o veterinarupolicijskih odredbah zoper uvažanje prasičev iz Ogerske in Hrvaško-Slavonske v kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

Na podstavi odredbe, ki jo je zaradi obstoječe svinjske kuge ukrenilo c. kr. okrajno glavarstvo Novi trg ter potrdilo c. kr. namestništvo v Lvovu je prepovedano uvažati prasiče iz županijskih sodišč Kesmark in Sepeš Sombat, velika županija Sepeš na Ogerskem, v tostransko ozemlje.

Nasproti pa so razveljavljene prepovedi, izdane zoper uvažanje prasičev iz hrvaško-slavonskih okrajev Novi, Ogulin, Slunj, Vrbovsko (velika županija Modruš-Reka), Zlatar, Ivanec (velika županija Varaždin) in Samobor (velika županija Zagreb) v kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru.

To se dodatno k razglasu c. kr. ministerstva za notranje stvari z dne 7. julija 1900, št. 23.709., oziroma k tukajšnjemu razglasu z dne 9. julija t. l., št. 10.571., daje na občno znanje.

Predstoječa odredba stopi takoj v veljavnost.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 16. julija 1900.

Listnoca uredništva.

O. P. v D. Odgovor na Vaše vprašanje je tisti kakor na 150. vprašanje v 13. št. letošnjega »Kmetovalca«.

A. J. v K. Poslane grozdne jagode nikakor niso napadene od plesnobe, pač pa se vidi na nekterih peronospora. Bržkone ste prepozno škropili.

J. M. v P. Če je bila pravda zaradi soseskega imetja, tedaj je seveda soseska zavezana plačati stroške za izgubljeno pravdo. Ako naj se ti stroški poravnajo s skupičkom za les iz občinskega gozda, je zato treba sklepa občinskega odbora, oziroma gospodarskega odseka.

M. M. v B. Poslano grozdno listje je napadeno po peronospori, ker ste bržčas prepozno škropili. Na listju so pa tudi poškodbe od toče in od solnčnega ožiga.

L. K. v H. Če drevesa ne vidimo, tudi ne moremo povedati vzroka popisani prikazni Drevo skoraj gotovo raste na neprikladni zemlji in je rakavo.

J. P. v B. Kaj je cenejše, morete sami izračunati, če pozveste, počem je pri Vas žveplena kislina (navadna, neočiščena) in počem zelena (železna) galica. Hudičevo olje je domači izraz za žvepleno kislino. Kako se zatira črni palež, smo že večkrat pisali in je tudi popisano v Gombačevi knjigi »Novo vinogradništvo«. — Ako se priporoča, porezan les iz vinograda spraviti in sežgati, da se trsne bolezni ne širijo, zato se ni treba jeseni trte obrezovati, temveč je čas tudi spomladi, oziroma konec zime, ko je sneg skopnel. — Način, po katerem ste plesnobo na trtnih koreninah zatirali, je pravi. — Umetna gnojila le rabite in nikar ne poslušajte nevednih ljudi, a vzlic temu rabite tudi v vinogradu hlevski gnoj, ker ta daje trtam neobhodno potrebnega dušika. — Umetni gnoj, ki ste ga letos porabili za vinograd, bode sicer tudi za prihodnje leto zadostoval, če pa vinograd potresete še s pepelom, ki ga imate, pa ne bo škodilo, celo če hočete gnojiti tudi še s hlevskim gnojem. — Lapor ni primeren za podzemeljske jarke v vinogradu. — Glede razstreljevanja skal z dinamitom izvolite povprašati kakega tamošnjega veščaka, ki je že imel opraviti s tem delom. — Če poškodba na Vasi hruški ni prevelika in ima drevo še dovolj moči, da naredi novo lubad, potem zamažite drevo z mažo iz ilovice, krvi in kravjaka. Da maža ne odpade, obvezite drevo okrog in okrog s sunjami in z motozom. Zelene galice družba nima v zalogi; njeno nemško ime je »Eisenvitriol«.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

inzerati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inzerat na celi strani 32 K, na $\frac{1}{2}$ strani 16 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{8}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

Št. 14. V Ljubljani, 31. julija 1900. Leto XVII.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 28. julija 1900. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago K 130.— h do K 140.— h; nemška detelja (lucerna) K 110.— h do K 120.— h; gorenjska repa K 86—88 h; laneno seme, domače ozimno K 32.— h do K 33.— h; tonopno seme K 36.— h do K 36-50 h; kuminovo seme K 34.— h do K 66.— h

Fizol: Rudeči ribniški K 19.50 h; rudeči Hrvat K 17.— h; prepeličar (koks) K 20.— h. (Vse cene semen in fizola veljajo za 100 kg čistnega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene K 30.— h do K 34.— h. brez dima sušene K 34.— h. do K 40.— h.

Orehi domači: K 36.— h do K 40.— h.

Ječice nove: K 8.— h do K 9.25 h za 100 klgr.

Med čist: po K 90.— h do K 94.— h.

Kože. Goveje, težke nad 45 kg po K 84.— h do K 88.— h.

težke od 30 do 45 kg " 76.— " " 80.— "

lahke " 80.— " " 82.— "

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 60 h klgr.)

Telečje kože: K 1.14 za kg.

Kozličeve kože po K 1.60 h do K 1.80 h.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 64 h za kg.

Druge vrste 34 do 52 " "

Kože lisic po K 11.— do 12.—

" kun " 30.— " 36.— za par.

" dihurjev " 6.— " 7.—

" vidr " 20.— " 22.—

Kože zajcev po K 36.— do 42.— za 100 komadov.

Pepelika (potoši) po K 32.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 25. julija 1900. Pšenica K 8.20 h, rž K 7.— h, ječmen K 6.50 h, oves K 6.50 h, ajda K 9.50 h, proso K 9.— h, turšica K 6.60 h, seno K 1.60 h, slama K —.— (Vse cene veljajo za 50 kgr.)

Na Dunaji, 25. julija 1900. Pšenica spoml. K 8.10 h, rž jesen. K 7.25 h, oves jesenski K 5.60 h, turšica K 6.15 h. (Vse cene veljajo za 50 kgr.)

FR. ŠEVČIK,

puškar in trgovec z orožjem v Ljubljani

Židovska ulica št. 7.,

priporoča vsem prijateljem lova svojo veliko zalogo raznovrstnih pušk najnovejših sistemov, samokresov, patronov in drugo strelivo, nadalje prijateljem

ribolova

raznovrstne palice za ribnice, vsakovrstne vrvice (Schnüre), trnike, umetne muhe (Kunstfliegen mit einfacher und Doppelangel) itd. itd. (42—7)

Vsa popravila izvršuje trajno, točno in po najnižji ceni.

Odlikovana kotlarska obrt

Ant. Križnič-a

v Kanalu

na Primorskem

Priporoča

žganjarske kotle vseh sistemov

k praktičnemu kuhanju žganja. — Za izborna delovanja vsakterih svojih žganjarskih kotlov jamči.

Ilustrovan cenik pošilja franko.

Slavne mlekarnice in sirarnice, zahtevajte ilustrovan cenik vseh vrst in sistemov **sirnih kotlov**, katerega razposiljam brezplačno in franko.

Da se vsa dela trpežno, čedno in solidno izdelata, daje popolno poročstvo.

Mlekarnicam in kmetijskim zadrugam dovoljujem

plačila na obroke.

(49—5)

Ad. Hochegegerja

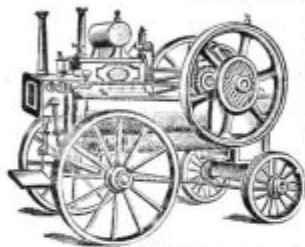
glavno zastopstvo marienfeldske tvornice motorjev in lokomobil

(Marienfelder Motoren & Locomobilen Fabrik)

Dunaj VIII/2 Josefstadterstrasse 64

nasproti postaje mestne železnice »Josefstadterstrasse«.

Zaloga motorjev in lokomobil, ki se gonijo s petrolejem, bencinom, špiritom in plinom. (62—2)

Nikake nevarnosti glede ognja ali da bi se raznesli, so vedno pripravljeni za delo — Najboljši in najmočnejši stroji, kar se tiče vstrajnosti. — Primerni za kmetijske, industrijske in druge namene. — Popolne mlatilne priprave. — Mlatilnice od Hofherja in Schranza.

Obsežna jamčenja.

Ugodni plačilni pogoji.

Ceniki brezplačno in poštne prosto.

Zanesljivo dobri stroji! Jako nizke cene!

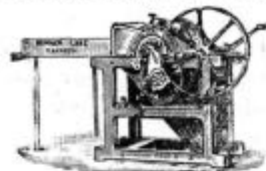
Karol Kavšeka nasl.

Schneider & Verovšek

zaloga poljedelskih strojev

Ljubljana, Dunajska cesta št. 18.

priporočata svojo veliko zalogo raznovrstnih poljedelskih strojev kakor: lahko tekoče gepeljne, mlatilnice najnovejše sestave in tudi take z ležišči na kroglice (Kugellager); nadalje: strelalnike, s pomočjo katerih se pri vsaki mlatilnici 2 človeka prihranijo ter se lahko vsaki mlatilnici pridenejo; trijerje za žito čistiti, stroje za kositi in žeti z 1 ali 2 konjema najnovejše ameriške sestave. (Vsi stroji dajo se tudi na poskušnjo).

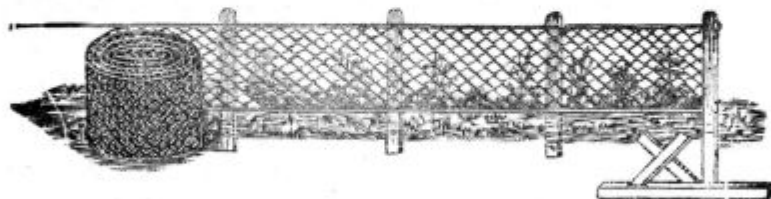
Potem sadni mlinci z kamenitnimi valerji; stiskalnice, jeklene pluge katerih ni potreba držati, travniške brane, slamoreznice in sploh vse stroje za poljedelstvo, kakor tudi fino kovane, bakrene kotle za žganje kuhati (57—3)

Za strokovno točno izvršbo vsakega naročila jamčimo in bomo za naprej lahko vsako naročilo še bolj natanko in zvesto izpolnili kakor do sedaj, ker nimamo nobenih zastopnikov, ter celo stvar sami vodimo in nadzorujemo.

Vedno čez 200 strojev v zalogi.

Vsakdo kateri namerava kak stroj kupiti, naj si poprej ogleda našo veliko zalogo.

Praktične in cene
žične ograje

Mrežaste modroce za
postelje

Evgen Ivanc, Sodražica (Kranjsko)

priporoča sl. občinstvu v naročbo vsakovrstne žične mreže, za vrtno ograje, kurja dvorišča, preprežke v oknih in linah, za presipanje peska in gromozna, snaženje nog i. t. d. Izdeluje in ima vedno v zalogi: elastične mrežaste modroce za postelje, vsakovrstne medne in železne tkanine za čistilne stroje, mline, i. t. d. — Pocinjeno jekleno žico z bodali za ograje gozdov, pašnikov i. t. d. Zagotavlja hitro solidno in ceno po potrebo.

Ilustrovan cenik na zahtevanje brezplačno!

(32—6)

JOS. MURSA na Krapji pri Ljutomeru

Na celem Jugoslovanskem edina izdelalnica cementnih

mozaik-ploč.

Tlak sestavljen iz takih ploč je enak pogrnenim umetno vezanim preprogam, je lepši in cenejši kot tlak iz klinker ali šamotnih ploč, ter skoro neomejene trpežnosti

Stopnice iz cementa, tudi brušene, imitacije marmorja in sijenita. Trše in lepše kot iz kamena.

Cevi iz portland-cementa v dvanajstih velikostih od 5 cm do 75 cm v premeru. Cementne korita za svinje in sruence, za jasl, za govejo in konje.

Strešnike iz cementa z dvojno zarezo in zgornjim obrokom (Doppelfalzziegel mit Kopfverschluss) z asfaltom impregnirani. Taki strešniki so skapčani na vseh štirih straneh, pripravljeni za zelo položne strehe. 13 komadov krije 1 □ m, ki tehtajo komaj 35 kg. (52—5)

Filijala v Središči na Dravi, zaloga v Radgoni.

Ceniki zastonj in franko

Naznanilo kmetom!

Jaz podpisani opozarjam vljudo vse p. n. kmetovalce, da sem s 1. majnikom od tvrde Karola Kavšeka nasl. Schneider & Verovšek v Ljubljani prostovoljno odstopil, kjer sem skozi 4 leta ne kot agent, ampak kot vodja skladišč poljedelskih strojev posloval, in če so bili p. n. odjemalci v tem času se stroji zadovoljni, gre hvala moji strokovni znanosti.

Ker bodem ta mesec s tvrdko Wil. Killer, trgovina z železnino v Kranji in tudi še v Ljubljani skladišče strojev taistih in še boljših vrst ko poprej napravil, in ker se bodo moji stroški vsled moje samostojnosti znanprej znatno zmanjšali, zato bodeva v stanu, vsakovrstne slamoreznice in mlatilnice, tudi s tečajem na kroglice, gepeljne, stroje za travo kositi in obračati, železne pluge in brane, petrolejske motore za poljedelske stroje goniti, kateri z močjo enega konja v edni uri samo 3 kr. stroškov povzročijo in nobenega kurjača ne potrebujejo, oddajal najceneji pod polnim jamstvom za lahek tok in solidno konstrukcijo. Zato prosim p. n. kmetovalce, naj se v slučaju potrebe strojev in drugih poljedelskih potrebščin obrnejo zaupno do mene, ker gledal bom, da bo vsak p. n. odjemalec postrežen v vsakem oziru kar mogoče solidno. Na zahtevo se stroji vsakemu odjemalcu postavijo na najbolj praktičen način brezplačno; posebno važno za tiste, kateri imajo samo po eden par živine, da ko sam edna žival po nekoliko ur stroje goni, druga pa v tem času počiva, kar je za kmeta gotovo jako koristno. (54—3)

Fran Zeman,

Gorenja Šiška št. 57 pri Žibertu.